

คนชอบเปิบแมลง

‘ตักแตนป่าทั้งกำ’

ใกล้สูญพันธุ์!!

ก นบรรคาสัตว์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นบนผืนโลก แมลงหลากหลายชนิดที่พบทั่วไปทั้งในดิน น้ำ อากาศ สัตว์ชนิดนี้ถือว่ามามีปริมาณมากที่สุด และด้วยความเป็นที่สุดของแมลงจึงมีทั้งประโยชน์และโทษต่อพืช สัตว์และมนุษย์ตลอดมา...

หากยังจำกันได้เมื่อ 30 กว่าปีก่อน แมลงที่สร้างความฮือฮาโด่งดังสุด ๆ ก็คือ ป่าทั้งกำ ตักแตนสายพันธุ์ไทยที่บุกลุยเข้าไปทำลายไร่ข้าวโพด สร้างความเสียหายมหาศาล ขณะเดียวกันแมลงชนิดนี้กลายเป็นแมลงกินได้ชื่อดัง พลิกชีวิตสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรอย่างมหัศจรรย์...!!

ขณะที่ตักแตนตัวใหญ่ป่าทั้งกำกำลังเป็นอาหารจานเด็ดของนักเปิบ จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าแมลงกินได้ที่ชาวบ้านจับมากินกันนั้นมีมากถึง 194 ชนิด แบ่งเป็น กลุ่มแมลงปีกแข็ง, ปลวก, มวน, ผีเสื้อ, จักจั่น, แมลงปอ, ผี, มด ต่อ, จิ้งหรีด และตักแตน ซึ่งแมลงที่ได้รับค่านิยมบริโภคแทนเนื้อสัตว์มากที่สุดได้แก่ แมลงกินุน แมลงกูดจี แมงดานา ตัวมิ่งอ่อน มดแดง ตัวต่ออ่อน หนอนไหมไข่ จิ้งโกร่ง จิ้งหรีด รวมถึงตักแตนป่าทั้งกำ ซึ่งป่าทั้งกำนั้นพบว่ามามีโปรตีนมากที่สุดในบรรดแมลงทั้งหมดที่กล่าวมา

สถานการณ์การบริโภคแมลงในขณะนี้จึงมีทั้งแมลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ รวมถึงแมลงเพาะเลี้ยงทดแทนธรรมชาติ อาทิ จิ้งหรีด หนอนไหมไข่ ฯลฯ กำลังได้รับความนิยมบริโภคเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งไม่เพียงแต่นักเปิบแมลงชาวไทย นักเปิบต่างประเทศยังสนใจร่วมด้วย ล่าสุดที่ถูกนำมาปรุงเป็นเมนูจานใหม่กินได้ทั้งสุกและดิบก็คือ แมงแคงขาปี พบในจังหวัดขอนแก่น แมงชนิดนี้มีขนาดเล็กจิว หน้าตาเหมือนกับมดแดง

ผสมจิ้งหรีด กลิ่นฉุนใกล้เคียงแมงดา ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่ามึสรรพคุณบำรุงกำลังรักษาโรคหัวใจ...
การมีความรู้ความเข้าใจในวงจรชีวิต ระบบนิเวศตลอดจนมีความรู้ในการจับ ความเข้าใจในวิธีการปรุง รวมถึงการขยายพันธุ์เพาะเลี้ยงเป็นอาชีพอย่างถูกต้องเหมาะสม จึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้แมลงคงอยู่ตลอดไปในธรรมชาติ !!

ย้อนกลับมาที่ปาทั้งก้าด้กแตนคันตำรับ หนึ่งใน

ในแมลงยอคนิยมเป็นอาหาร
ชั้นเลิศรสชาติเยี่ยมแถมมี
คุณค่าทางโภชนาการ แต่ในภาค
การเกษตรกรรม โดยเฉพาะ
เกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำไร่ข้าว
โพด ตักแตนชนิดนี้ถือ

เป็นศัตรูตัวร้ายหมายเลข 1 ดร.ณัฐกฤต
พิทักษ์ นักกีฏวิทยา กองกีฏและสัตววิทยา กรม
วิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กล่าวถึงการแพร่ระบาดของปาทั้งก้าในอดีตและ
สถานการณ์ปัจจุบันของตักแตนซึ่งพบว่าลดน้อย
ลงกว่า ปาทั้งก้าเป็นแมลงชนิดหนึ่งในกลุ่ม
ตักแตนของไทยซึ่งมีมากกว่า 100 ชนิด ตักแตน
ปาทั้งก้าเป็นตักแตนที่รู้จักกันแพร่หลายไม่เพียง
เฉพาะกลุ่มเกษตรกรที่ทำไร่ข้าวโพด แต่ตักแตน
ตัวโตพันธุ์นี้ยังมีชื่อเสียงโด่งดังที่สุดในบรรดา
แมลงด้วยกันโดยเฉพาะช่วงปี พ.ศ. 2506 ต่อ
เนื่องถึงปี พ.ศ. 2524 พบว่ามีกระระบาดของ
ตักแตนปาทั้งก้าโดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2516-
2518 ในพื้นที่ อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี ในพื้นที่
กัณฑ์รัชสมัย จ.ศรีสะเกษ นั้นระบาดอย่างหนัก
ซึ่งครั้งนั้นรัฐบาลได้ระดมกำลังคน ตลอดจน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยกันปราบปราม
และป้องกันการแพร่ระบาดซึ่งสูญเสียค่า
ใช้จ่ายไปหลายร้อยล้านบาท

“แต่ก่อนปาทั้งก้าเคยมีจำนวน
มากเรียกว่าบินบังแสงตะวัน

จนมืดฟ้ามัวดิน แต่หลัง

จากปราบอย่างหนักตักแตนชนิดนี้
เกือบไม่มีให้เห็นในปัจจุบัน ที่เหลือ
อยู่เป็นตักแตนที่อยู่ในป่าลึกซึ่ง
ชาวบ้านจะจับมาขาย ส่งให้กับ
พ่อค้า แม่ค้าแมลง
ทอด การเพาะ
เลี้ยงเป็นอาชีพทอง
เป็นไปไต่ยาก

เพราะ

ตักแตน
ปาทั้งก้าให้ผลผลิตไม่คุ้ม ปีหนึ่ง
ปาทั้งก้าจะให้ผลผลิตเพียงรุ่นเดียว
นอกจากนี้สภาพอากาศต้องมีความเหมาะสม
แต่ที่สำคัญแมลงชนิดนี้ยังคงเป็นอันตรายเป็นศัตรูตัว
ร้ายของพืชไร่”

การแพร่
ระบาดของตักแตน
ในอดีต แม้จะมีปัจจัยหลาย
อย่างทำให้เกิดขึ้น แต่สิ่งที่

ชัดเจนที่สุดเกิดจากสิ่ง
 แวดล้อมในธรรมชาติเปลี่ยนไปส่วน
 หนึ่งเกิดจากฝีมือมนุษย์
 เพราะแต่เดิมตักแตนอยู่ใน
 ป่า แต่เมื่อป่าถูกทำลายเพื่อการ
 ปลูกพืชไร่ โดยเฉพาะข้าวโพดซึ่งเป็นอาหารถูกใจตักแตน
 ตักแตนเลยโยกย้ายจากป่ามาสร้างที่อยู่ใหม่ ซึ่งมีแหล่งอาหาร
 สมบูรณ์กว่า ที่สำคัญปลอดภัยจากศัตรูพืชซึ่งทำลายกินเอง ตักแตนจึงเพิ่ม
 จำนวนมากขึ้นจนเกิดภาวะระบาดสร้างความเสียหายอย่างหนักดังที่ผ่านมา
 การกำจัดตักแตนป่าทั้งก้านในช่วงเวลานั้นนอกจากใช้สารเคมีในพื้นที่
 ที่ระบาดหนักแล้ว ยังใช้ศัตรูธรรมชาติกำจัดกินเอง ได้แก่ เชื้อรา แมลงเบียนไข่
 ซึ่งเป็นแมลงศัตรูธรรมชาติที่สำคัญที่สุดของตักแตน สามารถใช้ควบคุม
 ประชากรของตักแตนได้ นอกจากนี้ยังมีพวกหนู นก อาทิ นกเอี้ยง นกกุ่ม
 นกกระจิบ นกกระเจี๊ยบ รวมทั้งเป็ด แต่ที่ได้ผลที่สุดก็คือ มนุษย์
 “การกินแมลงแม้จะเป็นวิถีชีวิตชนบท เป็นภูมิปัญญาอย่างหนึ่ง แต่
 การกินตักแตนในช่วงที่ระบาดหนักนั้นไม่นิยมกระทั่งภาครัฐเข้าไปส่งเสริม
 ทดลองนำตักแตนมาใช้ประโยชน์ปรุงเป็นอาหารชนิดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นน้ำ
 พริก ข้าวเกรียบ ทอดมัน ทอดกรอบรวมทั้งหมักเป็นน้ำปลา โดยเฉพาะ

น้ำปลานั้นได้รับความนิยมบริโภคอย่างแพร่หลาย
 แถมสร้างรายได้พลิกชีวิตเกษตรกรมาแล้วช่วงหนึ่ง
 เนื่องจากป่าทั้งก้านมีมูลค่าหลายร้อยบาท”

ขณะที่ความนิยมในการบริโภคแมลงมีมากขึ้น
 โดยเฉพาะแมลงในธรรมชาติ การจับแมลงเพื่อนำ
 มาขายจึงขยายกลุ่มกว้างขวางขึ้นเช่นกัน การ
 ให้ความรู้ตลอดจนศึกษาความเหมาะสมเฉพาะเลี้ยง
 แมลงบางชนิดทดแทนการจับแมลงจากธรรมชาติจึง
 เป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะแมลงหายากที่วางไข่บ่อย
 นั้นไม่ควรนำมาบริโภค แต่สำหรับป่าทั้งก้านนี้
 อาจถูกยกเว้นเนื่องจากยังเป็นศัตรูสำคัญของพืชไร่!
 และนี่คือเรื่องราวของตักแตนป่าทั้งก้าน ซึ่ง
 อดีตเคยมีจำนวนมหาศาลแต่ปัจจุบันเหลืออยู่น้อยนิด
 ใกล้สูญพันธุ์ ที่เป็นต้นตำรับอาหารจานแมลง...เมนู
 เด็ดยอดนิยมที่มีคุณค่าทางโภชนาการของนัก
 เปิบแมลง.

พงษ์พรรณ บุญเลิศ

วงจรชีวิต 1 ปีของตั๊กแตนปาทั้งกำ

ปาทั้งกำเป็นตั๊กแตนที่พบในประเทศไทย เป็นตั๊กแตนตัวใหญ่สีน้ำตาล ปีกยาว ด้านในปีกจะมีสีชมพูปนเร็ว

การผสมพันธุ์ตัวแก่จะเริ่มผสมพันธุ์ในช่วงเดือนมี.ค.-เม.ย. จากนั้นจะวางไข่ในช่วงเม.ย.-พ.ค. ต่อจากนั้นจะฟักตัวและมีตัวเต็มวัยในเดือนก.ค.-ส.ค. อายุของตั๊กแตนนี้นั้นจะมีอายุเกิดถึงตายประมาณ 1 ปี และในช่วง 1 ปี ตั๊กแตนจะมีเพียง 1 รุ่นเท่านั้นโดยที่ตัวเมียสามารถวางไข่ได้ประมาณ 288-451 ฟอง

การแพร่ระบาดที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเกิดขึ้นได้ในปีและในพื้นที่ไร่ข้าวโพด ในฤดูแล้งตั๊กแตนจะเกาะนิ่งอยู่ตามหญ้าหากจะไม่กินอาหาร แต่ถ้าถูกรบกวนก็จะกินอาหาร ดังนั้นเมื่อถึงเดือนเม.ย. จะเริ่มผสมพันธุ์ และเมื่อฝนเริ่มตกจะวางไข่ โดยไข่จะอยู่ในดินและจะฟักออกมาเป็นตัวอ่อนประมาณปลายเดือน พ.ค. หรือต้นเดือนมิ.ย. จากนั้นตัวอ่อนจะใช้

เวลาลอกคราบ 7-8 ครั้ง การลอกคราบแต่ละครั้ง ตั๊กแตนจะมีขนาดโตขึ้นเรื่อย ๆ

จากการศึกษาพบว่าตั๊กแตนปาทั้งกำสามารถกินพืชได้ประมาณ 34 ชนิด อาทิ ข้าวโพด ถั่วฝักยาว อ้อย แด ข้าวฟ่าง มะพร้าว มะนาว ใผ่ ปาล์มฝรั่ง รวมถึงไม้ดอกอย่างพุดซ้อน ที่สำคัญไม่เพียงแต่ประเทศไทยที่พบตั๊กแตนปาทั้งกำ ในต่างประเทศอย่าง อินเดีย ก็มีการบันทึกว่ามีตั๊กแตนชนิดนี้เช่นกัน

และนอกจากตั๊กแตนปาทั้งกำสีน้ำตาลที่ระบาดทำลายพืชสำคัญ ๆ แล้ว ยังพบ ตั๊กแตนข้าว ตั๊กแตนโลกีสดำ ซึ่งกัดกินอ้อย ตั๊กแตนมะเขือ และ ตั๊กแตนหญ้า ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่เป็นศัตรูตัวร้ายของพืชไร่ทั้งสิ้น.

